

Failliet?

Eigen schuld!

Dat bedrijven failliet gaan als gevolg van een slechtere economie is een fabeltje. Elk onderzoek naar de oorzaken van een faillissement toont overduidelijk aan, dat ondernemers failliet gaan als gevolg van fouten. Waarom er in een slechtere economie toch meer bedrijven failliet worden verklaard? De faillissementsgolf is het gevolg van 222.000 bedrijven die opgericht zijn in de jaren 2000 tot en met 2003. En wie weet hoe gebrekkig ondernemers van start gaan, vindt het ook niet vreemd dat ze weer snel uit het ondernemerslandschap verdwijnen. In beginsel niet eens zo slecht, want het faillissement schoont de zaak goed op. Maar dramatisch blijft het wel, zeker als je kijkt naar de enorme schade die failliete ondernemers de samenleving toebrengen.

ROBERT J. BLOM

'Vaak gaat zo'n ondernemer jaren door met het opstapelen van schuld op schuld. De bank is terughoudend en laat de slecht functionerende ondernemer soms te lang doorgaan.'

Maar is er iets te doen aan het drama van het faillissement? Het antwoord daarop is tweeledig. Gelet op het overheidsbeleid dat juist gericht is op een sterke versoepeling van de vestigingswetgeving, mag er niet vanuit worden gegaan dat het aantal faillissementen kan worden beperkt. Dús moeten we het in een andere richting zoeken, want er zijn wel mogelijkheden om die miljarden schade in te dammen. Dat wil zeggen, als de overheid meewerkt aan aangepaste wetgeving waarbinnen een rol is weggelegd voor de accountant. Nieuw voor Nederland? Jawel! Maar niet nieuw in Europa. In Duitsland en in Frankrijk speelt die accountant al lang een cruciale rol binnen het kader van insolventie en discontinuïteit van ondernemingen. De accountant kan in die landen niet 'zo maar' voorbijgaan aan de vaststelling dat

een bedrijf snel of langzaam afstevent op het faillissement en de ondernemer laten voortgaan met het verder opbouwen van een enorme schuldenlast. De accountant is in Frankrijk, met de Procédure des Alertes en Duitsland de Überschuldung verplicht melding te maken van zijn bevindingen als bijvoorbeeld het eigen vermogen sterk is afgenomen. En vervol-

gens zijn bestuurders van de onderneming, directie en commissarissen, verplicht zich bij de rechtbank aan te melden. Verzaakt de accountant zijn taak, dan is hij strafbaar, meldt het bestuur zich niet bij de rechtbank, dan zijn de bestuursleden persoonlijk aansprakelijk en tevens strafbaar. Zelfs gevangenisstraf is mogelijk!

■ VLUCHTGEDRAG

Waarom nu kan de accountant zo'n belangrijke rol spelen: wat zijn de voordelen van zijn betrokkenheid? Wij kijken dan eerst even naar het gedrag van de Nederlandse ondernemer. Ondernemers vertonen vluchtgedrag in moeilijke tijden. Tegenslagen zoals het gebrek aan klanten en winst, te hoge lasten en dus financiële problemen, wil de

ondernemer liever niet zien. Hij houdt zichzelf voor dat die problemen tijdelijk zijn en dat die vanzelf wel weer zullen overwaaien. Vaak gaat zo'n ondernemer jaren door met het opstapelen van schuld op schuld. De bank is terughoudend en laat de slecht functionerende ondernemer soms te lang doorgaan. En leveranciers dragen hun vele steentjes bij door gewoon door te blijven leveren. De bank vreest afbreuk aan het eigen imago door te vaak bij faillissementen betrokken te zijn, terwijl de leveranciers de eigen omzet willen voortstuwen. Dat alles betekent dat de ondernemer jaren kan doorgaan terwijl hij eigenlijk al lang failliet had moeten zijn verklaard. En dat impliceert ook dat de schuld veel hoger uitpakt dan nodig is.

Welnu, in het proces van controle en rapportage kan de accountant dus die belangrijke rol spelen: zodra hij merkt dat het fout zit, moet hij de naderende ondergang rapporteren en komt de faillissementsprocedure in beeld. En binnen die voorgestelde, wettelijke systematiek verloopt dat proces dus veel sneller dan nu het geval is. In Duitsland en Frankrijk is dat al het geval.

Faillissementscuratoren menen, dat met inschakeling van de accountant die zich dan uiteraard moet kunnen beroepen op wettelijke plichten, de faillissementschade met circa veertig procent kan worden beperkt, zo blijkt uit het onderzoek 'Faillissement, Oorzaak en Gevolg'. En dat zou dan betekenen dat de jaarlijkse schade van € 3 miljard kan worden teruggebracht naar ten hoogste € 1,2 miljard. Het zou de overheid sieren snel actie te ondernemen. Waarom? Omdat de gemiddelde kwaliteit van het ondernemerschap achteruit vliegt. Uit genoemd onderzoek onder gefailleerden en faillissementscuratoren komt een interessant

In 2003 werden bijna 9000 faillissementen uitgesproken en nog eens ruim 11.000 schuldsaneringen. Dat betekende een toename van 30 procent. De totale schade bedroeg 3 miljard, oftewel 190 per hoofd van de bevolking. Die schade komt ten laste van de consument en belastingbetaler.

'De faillietgevoelige onderneming is te duur gehuisvest in een doorgaans eveneens te duur kantoor- of bedrijfspand. De vestiging is niet gebaseerd op resultaten van een deugdelijk concurrentieonderzoek.'

en scherp profiel van De Gemiddelde Gefailleerde. Wat is het profiel van een faillietgevoelige onderneming en de kwetsbare ondernemer?

■ PROFIEL

Het kwetsbare en dus faillietgevoelige bedrijf is een jonge onderneming die maximaal vier jaar geleden is opgericht. Het gaat dus vooral om de kleine eenmanszaak of de kleine BV met hooguit één medewerker.

De kwetsbare ondernemer is gemiddeld jonger dan zesendertig jaar met een hooguit middelbare opleiding, beschikt niet over een vak- of AOV-diploma, Algemeen Ondernemers Vaardigheden Diploma, heeft een geringe vakkennis en weinig ervaring in de eigen branche.

De faillietgevoelige onderneming is te duur gehuisvest in een doorgaans eveneens te duur kantoor- of bedrijfspand. De vestiging is niet gebaseerd op resultaten van een deugdelijk concurrentieonderzoek. Exportactiviteiten verhogen de faillietgevoeligheid nog eens extra. Het kleinste deel van de ondervraagden vindt financiering bij een bank, een groter deel zoekt extra financiering bij de leverancier. Het debiteurenbeheer is zwak en vaak raakt de faillietgevoelige onderneming daardoor in financiële problemen. Faillietgevoeligheid blijkt uiteraard uit de bedrijfsresultaten over meerdere

jaren. Zijn die slecht geweest, dan neemt de faillietgevoeligheid in belangrijke mate toe. De schuldenlast wordt doorgaans over een aantal jaren, gemiddeld twee tot vijf, opgebouwd.

De kwetsbare ondernemer stippelt geen beleid uit gericht op een adequate vestiging en kiest voor de plaats waar hij toevallig toch al woonde. Hij kiest er vaak voor met één of meerdere medewerkers van start te gaan, maar de vraag waarom die zo dure stap werd genomen blijft onbeantwoord. In toenemende mate toont de start onvoldoende kwaliteit waarin de bank geen vertrouwen heeft, zodat het bedrijf steeds vaker door leveranciers en andere kredietverleners wordt gefinancierd. Hij is zich niet bewust van het gevaar dat slecht- en niet betalende debiteuren met zich meebrengen. Ook al zijn de bedrijfsresultaten slecht, er worden nauwelijks stappen ondernomen verbetering aan te brengen in de situatie.

De kwetsbare ondernemer, zo moet de conclusie luiden, houdt jaren achtereenvolgend tegen beter weten in, vast aan zijn noodlijdende onderneming en wenst niet in te zien dat er al veel eerder een punt dient te worden gezet achter de bedrijfsvoering.

■ ZWAKKE LEIDING

De faillietgevoelige onderneming staat er meestal al snel financieel slecht voor en beschikt niet over een toereikend klantenbestand. Als gevolg daarvan zijn de algemene lasten te hoog voor het bedrijf. De curatoren voegen aan deze schets toe dat er sprake is van een zwakke leiding en er bestaan problemen op tal van beleidsterreinen: debiteurenbeheer, marke-

ting en personeelsbeleid. Ook is er vaak sprake van een gebrekkig overzicht dat fraudegevoeligheid in de hand werkt en gebruik van verouderde bedrijfsmiddelen. De leiding staat vaak onervaren en zwak in het ondernemerschap en als gevolg daarvan mag het bedrijf niet in staat worden geacht op een adequate wijze te opereren in een overvolle concurrentie markt.

■ SLECHTE BEOORDELING

De gefailleerde is niet bereid het eigen functioneren kritisch te beoordelen en wijst naar externe factoren voor wat betreft de faillissementsoorzaak. Bijna een derde van alle gefailleerden heeft zelfs geen idee van de oorzaak. De ondernemer worstelt met te hoge lasten, heeft dus financiële problemen en is niet in staat voldoende klanten te vinden. De curatoren geven een slechte beoordeling af: ondeskundig, onervaren, opleiding en vakkennis onvoldoende, onvoldoende inzichten in aspecten van ondernemerschap. Is het faillissement eenmaal uitgesproken dan wijst de ondernemer de beschuldigende vinger graag in de richting van de bank, de leverancier, de fiscus en de slecht betalende debiteur. Tot enige zelfkritiek blijft de failliete ondernemer niet bereid.

Hoewel de zaak er al langere tijd slecht voorstaat, grijpt de ondernemer niet in omdat hij het naderend faillissement niet wenst te zien en vluchtgedrag vertoont, hetgeen de schuldeisers extra belast, immers de schade is nu veel hoger, omdat de ondernemer veel langer dan nodig was geweest voortgaat met de uitoefening van het noodlijdend bedrijf. Dat er sprake is van een steeds toenemende faillietgevoeligheid blijkt uit het gegeven dat curatoren in een aantal gevallen de gefailleerde ondernemer persoonlijk aansprakelijk stellen voor de schulden van de failliete onderneming. Dus ook als er sprake is van een onderneming met

Dit artikel is gebaseerd op het onderzoek "Faillissement, Oorzaak en Gevolg" door Robert J. Blom,

Uitg. Graydon Nederland, Amsterdam

ISBN 90.75348 452 (€ 24,90).

rechtspersoonlijkheid, de BV bijvoorbeeld. Hieruit blijkt dat de ondernemer verwijtbare fouten heeft gemaakt. De persoonlijke gevolgen zijn vaak dramatisch. De gefailleerde ondernemer worstelt met financiële, huisvestings- en relatieproblemen, is werkloos en soms ziek. Bijna 35 % denkt aan oprichting van een nieuw bedrijf, waarvan het overgrote deel weer in dezelfde sector. Een kleiner deel overweegt een geheel nieuwe sector. Hoewel 38 % stelt te goed van vertrouwen te zijn geweest jegens bank, leverancier en debiteur, geeft de meerderheid aan het een volgende keer als ondernemer beter te doen. Ze willen voortaan klein blijven, op de kosten letten en zo min mogelijk gebruik maken van kredietverlening. Bijna 42 % ziet de toekomst somber in en 39 % meent beschadigd te zijn door het faillissement. <<

Robert Blom

Robert J. Blom mag zich met recht specialist noemen op de vele terreinen van het MKB-ondernemerschap. Met zijn werk levert hij belangrijke bijdragen die de gevestigde én de startende ondernemer de weg wijzen naar betere overlevingskansen in deze afgekoelde economie. In zijn lezingen geeft hij aan hoe een bedrijf met grotere kansen op succes kan worden opgericht, hoe het faillissement kan worden voorkomen en hoe de MKB-ondernemer op een adequate manier om kan gaan met zijn of haar debiteuren. Robert Blom geeft lezingen en presentaties. Hij kan ook geboekt worden tezamen met Henk Bres.

robertblom@speakersacademy.nl
henkbres@speakersacademy.nl

'Een mens is zelden zo goed als zijn reputatie, maar ook zelden zo slecht', -Johan Gottfried Seume-